

CHILD-HELP

VOOR KINDEREN
MET EEN HANDICAP

HODI TANZANIA

JAARRAPPORT 2019

Stichting Child-Help, Postbus 40, 2130 AA Hoofddorp

WWW.CHILD-HELP.NL

WOORD VOORAF

SPINA BIFIDA EN HYDROCEFALIE BLIJFT ONDERBELICHT

Vanuit een lockdown schrijf ik de inleiding van dit jaarrapport. Want de wereld staat op dit ogenblik stil door één virus. Corona legt de ongelijkheid bloot tussen arm en rijk, tussen het Globale Noorden en het Globale Zuiden. Binnenblijven in een huis met tuin is anders dan op een eenkamerappartement, een rusthuis of een hut die je deelt met drie generaties. Social distancy, hoe doe je dat in de sloppenwijken van Nairobi of in een vluchtelingenkamp in Libanon? Hoe komt een moeder met haar ziek kind in het ziekenhuis wanneer het openbaar vervoer in Oeganda helemaal plat ligt? Zo wordt ook onze doelgroep in ontwikkelingslanden hard geraakt. Onze Huizen van de Hoop, opvanghuizen waar ouders en kinderen voor en na de operatie verblijven, moesten sluiten. Zij staan terug op straat. Spina bifida en hydrocefalie is zonder een pandemie al geen prioriteit in deze overbevraagde ziekenhuizen. Het is dus wachten op Godot. Covid-19 zet alles op scherp. Pijnlijk scherp.

Zonder Covid-19 te willen relativeren vind ik het merkwaardig dat dit probleem de wereld stil legt en chronische gezondheidsproblemen als spina bifida en hydrocefalie, die meer doden maken dan Corona, onderbelicht blijven.

De jaarlijkse incidentie van spina bifida en hydrocefalie samen, schatten we rond één miljoen nieuwe gevallen, waarvan de grote meerderheid in ontwikkelingslanden. Daarvan heeft maar een fractie toegang tot levensreddende chirurgie. De meerderheid sterft een tragische dood in het donker van hun schamele hutten. Dat komt niet in de statistieken. Eén miljoen is een cijfer dat moeilijk hard te maken is omdat er nauwelijks registratie is in ontwikkelingslanden, maar de ervaringsgegevens komen hier op uit. Child-Help probeert al jarenlang dit wereldgezondheidsprobleem onder de maatschappelijke aandacht te brengen, maar de wereldpers en overheden lijken er blind voor te zijn.

“Onderbelicht” was de titel van onze fototentoonstelling in Museum Dr. Guislain in Gent, België. 7 jonge fotografen, die onze projecten bezochten, gaven een beeld van ons werk in Afrika en Zuid-Amerika. Opiniemaker en psychiater Dirk De Wachter, die beschermheer is van Child-Help, opende de tentoonstelling. Hij bezocht in de zomer van 2019 onze projecten in Tanzania en schreef daarover een dagelijkse column in de krant. Deze reflecties van een outsider bundelden we voor u in dit jaarverslag.

In 2019 opende Child-Help ‘Huizen van de Hoop’ in Kinshasa en Lusaka, doneerde bijna 5000 shunts en kon met hulp van duizenden donoren de reeds in gang gezette projecten en activiteiten verder uitvoeren (zie verderop in dit verslag). Meer en meer verplaatst Child-Help haar administratie naar de ontwikkelingslanden zelf. Zo is een regionaal kantoor in Dar es Salaam gekomen, een Child-Help afdeling in Tanzania opgericht en samenwerking gestart met organisaties in Zambia, Kenia en Malawi.

Child-Help wil ook haar verantwoordelijkheid nemen in het bestrijden van ‘the global warming’ door vliegvluchten te beperken. Wanneer reizen toch nodig is compenseren we die ecologisch en investeren we in duurzame landbouw. In het middenblad van dit jaarrapport vindt u een overzicht van onze resultaten.

Samen met u hoop ik de Corona pandemie in goede gezondheid te overleven zodat we met onze trouwe donoren en partners in de ontwikkelingslanden verder kunnen bouwen aan een betere wereld en een betere verdeling van middelen. Want elk kind heeft het recht op een eerlijkere start van zijn leven.

Teije Dijk
Directeur Stichting Child-Help
www.child-help.nl

HODI TANZANIA

Psychiater Dirk De Wachter trok twee weken door Tanzania om projecten van Child-Help voor spina bifida (open rug) en hydrocefalie (waterhoofd) te bezoeken. In een dagelijkse column 'Hodi Tanzania' in de krant De Standaard, nam hij u mee op reis.

Hodi betekent in Swahili 'Mag ik binnen komen?'. Elk jaar worden wereldwijd ruwweg één miljoen gezinnen geconfronteerd met deze handicaps. Om te wijzen op dit wereld gezondheidsprobleem dat maar marginale aandacht krijgt heeft Dr. Dirk De Wachter toegezegd peter te zijn van Child-Help en enkele projecten in Tanzania te bezoeken.

EEN PIJNLOZE INJECTIE

Voor de vaccinaties die nodig zijn voor een reis naar Afrika, zit ik in de wachtkamer van het ITG, het 'Tropisch Instituut', het vermaarde centrum dat gehuisvest is in een van de mooiste art-decogebouwen van Antwerpen.

Het is een bijzonder gevoel te weten dat mijn oom hier in 1956 ook zat te wachten op injecties. Hij vertrok toen als Scheutist met de boot naar Congo, om daar scholen te bouwen en onderwijs te organiseren. Hij bleef er vele jaren en hij kwam zelfs niet naar huis toen zijn ouders stierven. Mijn oom schreef lange brieven die meerdere weken onderweg waren, bij het overlijden van mijn ouders heb ik ze teruggevonden. Zijn gedrevenheid en zijn engagement heb ik steeds bewonderd.

Ik vlieg over enkele uren naar Tanzania en zal een aantal bijzondere projecten bezoeken waarover ik dagelijks kort zal berichten. De ideeën over hulp aan de Derde Wereld zijn fundamenteel veranderd. Het paternalistische model waarbij het rijke noorden beschaving en bekering bracht, is achterhaald.

Ik ben benieuwd om te zien hoe men met beperkte middelen verbinding kan maken en menselijkheid kan brengen. Mogelijk kunnen ook wij er iets van opsteken.

Child-Help probeert hulp te organiseren voor kinderen met spina bifida en hydrocefalie, waarbij versterking van zelfhulpgroepen en ondersteuning van lokale initiatieven centraal staat.

De wachtkamer van het ITG is drukbevolkt met een kleurrijke mengeling van mensen. Ik hoor een exotische rapsodie van onbegrijpelijke talen. Kinderen lopen heen en weer of zitten aandachtig te tekenen. In tegenstelling tot vele andere mensen in wachtkamers zijn deze 'patiënten' niet ziek. Integendeel, ze kijken uit naar verre landen, als vreemde bezoeker of als terugkerende bewoner. **De sfeer in deze ruimte stemt mij hoopvol. In de chaos van grote verschillen lijkt het toch mogelijk om samen te bestaan.** Misschien kunnen de vrederechters behalve een rondleiding in de Dossinkazerne ook een bezoek aan deze wachtkamer als taakstraf opleggen tegen mogelijk racisme.

Ik ben bijna teleurgesteld dat ik niet lang moet wachten. De dokter zegt dat dit werk bijna als een hobby voelt naast haar drukke huisartsenpraktijk. Ik kan dat goed geloven. Zelden heb ik zo'n pijnloze spuit gekregen.

HET VERSCHIL TUSSEN LEVEN EN DOOD

We moesten ons vandaag haasten om op tijd op onze bestemming te komen, voor een beladen en volgepland programma. Alles was strak geregeld, de timing werd strikt nageleefd.

Ons eerste wapenfeit was een bezoek aan het Bugando Medical Centre, een groot universitair ziekenhuis in het noordwesten van het land. De patiënten die hier verzorgd worden, wonen soms tot duizend kilometer ver weg.

Onze aandacht ging vooral naar de diensten kindergeneeskunde en neurochirurgie, waar kinderen met spina bifida (open rug) of hydrocefalie (waterhoofd) behandeld worden. **De zes neurochirurgen zijn opgeleid in buitenlandse centra. Ze opereren tot 600 kinderen per jaar.** We werden enthousiast rondgeleid in ziekenzalen met tientallen kinderen, soms liggen er twee in een klein bed.

Natuurlijk was het wat aanpassen: het verschil met de hoogtechnologische topuitrustingen die we kennen in Nederland is groot. **Toch zette dit bezoek niet aan tot meewarige compassie. De moeders, die hier vaak samen met hun zieke kinderen wachten op een ingreep, straalden een waardigheid uit die stil maakt.**

We zagen baby's met vaak erg grote hoofden die geduldig en liefdevol gekoesterd werden.

Sommige moeders vertelden ons hun verhaal, en ze deden dat zonder tranen. Ze waren zonder uitzondering dankbaar dat er toch een mogelijkheid is om hun kind te helpen. Ze waren geduldig – een mengeling van noodlottige aanvaarding en hoopvol doorzetten die wij in onze westerse samenleving niet zo goed meer lijken te beheersen. De moeders blijken steun en verbinding bij elkaar te vinden. Vanuit ons perspectief hebben ze geen enkele privacy.

We liepen door gangen en wachtkamers waarin een kleurrijke drukte overheerste. Op de een of andere manier leek het goed te werken. We passeerden de vernieuwde operatiezalen, waar de artsen trots uitleg gaven over toekomstige mogelijkheden.

Ze toonden een hypermodern echografietoestel dat geschonken werd door Child-Help. Dankzij dat toestel kunnen kinderhoofden veel sneller en goedkoper onderzocht worden. Het maakt soms het verschil tussen leven en dood. Voor een scan is er een wachtlijst. De mensen moeten dat ondanks hun beperkte middelen uit eigen zak betalen. Dat zette ons weer met de voeten op de grond.

HUIZEN VAN HOOP

Bij ons bezoek aan het universitaire ziekenhuis gisteren was het niet moeilijk om de voordelen van ons westerse systeem te zien.

Zowel de enorme technologische vooruitgang als de sterk uitgebouwde sociale zekerheid zijn verworvenheden waarvan de mensen hier alleen maar kunnen dromen. Die technologische vooruitgang lijken soms hun doel voorbij te schieten – de ontmenselijking ligt op de loer. Maar de sociale zekerheid moeten we goed bewaken, solidariteit is geen definitief gegeven.

Vandaag bezochten we een ander project: **het House of Hope**. Het zijn bottom-up ontstane initiatieven, waarbij kinderen en moeders in huizen worden opgevangen, voor of na een medisch ingrijpen. De ontvangst was bijzonder. Alle moeders zaten samen met hun kind in de woonkamer en vertelden hun persoonlijke verhaal. De kracht die uitging van deze bijeenkomst is moeilijk te beschrijven. Geneeskunde is meer dan wetenschappelijk verantwoorde ingrepen. De menselijkheid die ik voelde in dit bijzondere huis durf ik als model te nemen voor de zorg in onze rijke streken.

Een belangrijke voorwaarde voor zo'n model is dat ervaringsdeskundigen en familieleden ingeschakeld worden.

We moeten durven te vertrouwen op hun visie, en het beleid in samenspraak met hen bepalen en aanpassen. Het gevoel dat je mee vorm kunt geven aan het bestaan geeft kracht.

Kleinschaligheid is een tweede cruciaal punt. Mensen kunnen alleen samenleven in een huiselijke sfeer als er voldoende zorgvoorzieningen zijn.

Een derde punt sluit daarbij aan: **er moet een sfeer van gewonigheid zijn**, een huis in het dorp zonder stigmatiserende uitstraling, waar mensen niet 'gehandicapt', maar moeder en vader en vriend en buur kunnen zijn. Een vierde punt is soepel kunnen samenwerken met de medische omkadering en met het gemeenschapsleven.

Al vele jaren ijver ik er in Nederland voor om mensen met ernstige psychische kwetsbaarheid op te vangen in huizen die deze principes huldigen. Dat stuit op praktische en economische problemen.

Ik zag hoe dit prachtige huis in Tanzania dat wel allemaal realiseert. Wij werden ontvangen met een trots die mij erg aangreep. Deze moeders hadden voor ons gekookt zoals geen enkel toprestaurant dat zou kunnen. Intussen dooft in het huis stilaan het luidruchtige leven. De sterren fonkelen in een open hemel.

HET MEISJE DAT LATER GROOTMOEDER WIL WORDEN

Vandaag deden we huisbezoeken en konden we kennismaken met de eigenlijke leefwereld van kinderen met spina bifida.

De afstanden zijn groot en de wegen ondermaats, zodat we vaak uren onderweg zijn om de afgelegen woningen te bereiken. Gelukkig hebben we een chauffeur die met gemak kan deelnemen aan Paris-Dakar, laverend tussen scherpe rotspartijen op de zandwegen die zich amper onderscheiden in het landschap. We bewonderen de panorama's die we kennen uit blitse toeristische folders, dit is inderdaad een land met prachtige natuur.

Na wat zoeken komen we bij Alice, een meisje van acht dat bij haar grootmoeder leeft. Omdat de grootmoeder zelf naar de stad is, moeten we even rondvragen wie de zorg voor haar opneemt van de vele familieleden en burens die zich verzameld hebben. Ons bezoek veroorzaakt veel deining.

Alice kan heel moeilijk stappen, zodat naar school gaan niet evident is.

De school is meer dan drie kilometer verder, een klein uurtje stappen voor haar gezonde broertjes en zusjes. Zij zou erg geholpen zijn met een aangepaste rolstoel die ze dan zelf kan bedienen. Naar school gaan is erg belangrijk voor deze kinderen en Alice blijkt ook beter te zijn in lezen en schrijven dan haar guttige broertjes. **Als ik vraag wat ze later wil worden, zegt ze zonder te twifelen: 'Grootmoeder.'**

Haar atrofische beentjes zijn erg kwetsbaar. Door verlamming en gevoelsstoornissen vertonen ze gemakkelijk lelijke verwondingen. Een hooggespecialiseerde arts kan hier niet zoveel betekenen. Mijn vrouw is huisarts. Net zoals in Nederland is de huisarts ook hier de belangrijkste schakel in de medische zorg.

In samenspraak met de thuisverpleegkundige kan ze de letsels bekijken en met heel eenvoudige middelen belangrijke raad geven. De hygiënische omstandigheden zijn hier niet gunstig, en dat is niet overdreven.

Alice kruipt behendig over de aangestampte vloer waar de huisdieren snuffelend rondlopen. Ouders of grootouders motiveren om eenvoudige wondverzorging te leren, is een belangrijke taak voor hulpverleners. In dit geval lijkt de kleine Alice zelf nog het best te snappen wat er moet gebeuren.

Niet gemakkelijk in huizen zonder stromend water of elektriciteit. Misschien kan ze later ook nog verpleegster of dokter worden.

We bezoeken daarna de elfjarige Robert, die grote problemen heeft met zelf geknutseld continentiemateriaal, maar een stel betrokken ouders heeft die creatieve oplossingen aanbrengen. Zo toeren we verder door het land. De zon zakt als we aankomen bij Nicolas, die ernstige doorligwonden heeft die dringend aangepakt moeten worden.

Ondanks en zelfs mogelijk dankzij die precare medische omstandigheden, ontstaan gesprekken en contacten van een authenticiteit die je bij andere bezoeken nooit kunt voelen. Zorg geeft vaak toegang tot de werkelijke mens, ook dat is in het rijke Westen niet anders.

EEN PLAATS VOOR DE VERGETEN KINDEREN

Begraafplaatsen leren mij veel over de verschillen tussen culturen.

Vandaag bezochten wij een plaats waar ook kinderen met spina bifida na hun dood terecht kunnen komen. Het is een initiatief van Child-Help, vanuit het idee dat die kinderen vaak ‘vergeten’ worden als ze sterven. Ze overlijden soms vlak na de geboorte, wanneer ze nog geen naam hebben, en komen terecht in een anoniem niet-bestaan. Ik hoor schrijnende verhalen over kinderen die sterven door complicaties in het ziekenhuis.

Hun lichaam wordt niet vrijgegeven als de rekening niet wordt betaald.

De stoffelijke resten verdwijnen samen met zogenaamd ‘chirurgisch materiaal’. Ook kinderen die later sterven, krijgen vaak geen waardig graf, omdat ze samen met hun moeders uitgestoten worden door de familie. Daardoor beschikken zij niet over voldoende financiële mogelijkheden.

Vanuit mijn ervaring als psychiater weet ik dat de mens behoefte heeft aan rituelen en betekenisaders om een goed rouwproces door te maken. Pierre Mertens, de directeur van Child-Help, weet dat ook. Zijn achtergrond als psychotherapeut en beeldend kunstenaar inspireerde hem om een plek te creëren op de site van de bestaande begraafplaats. Die bestaat uit een grillige rotsformatie die kenmerkend is voor het landschap van Noordwest-Tanzania. Op deze grote stenen, die doen denken aan prehistorische menhirs, kunnen familieleden een eigen steen leggen waarop de naam van hun kind bescheiden geschilderd is. Zo is er toch een gedenkplaats, ingebed in het landschap. Het kost bijna niets.

Het initiatief is enkele maanden geleden gestart en er zijn al tientallen naamstenen geplaatst. We lopen nog verder rond op de site en zien vooral eenvoudige graven, soms alleen een hoopje aarde met stenen. Dit is toch echt wel een arm land.

Ook in het rijke Westen vergeten we de doden soms. In onze triomfantelijke genieting van het leuke leven dreigen verdriet en verlies ontkend en verdrukt te worden. Terwijl ik daaraan denk, zie ik hoe een rij kinderen in uniform stilletjes door de grafstenen wandelt. De schooltijd is blijkbaar net voorbij. Het jonge leven en de dood lijken met elkaar verweven. Zo is het menselijke lot.

RESULTATEN 2019

Leden van Child-Help International

Wereldwijd hebben **9803** moeders een jaarvoorraad **FOLIUMZUUR** ontvangen

Wereldwijd zijn er **9448** **KATHETERS** voorzien

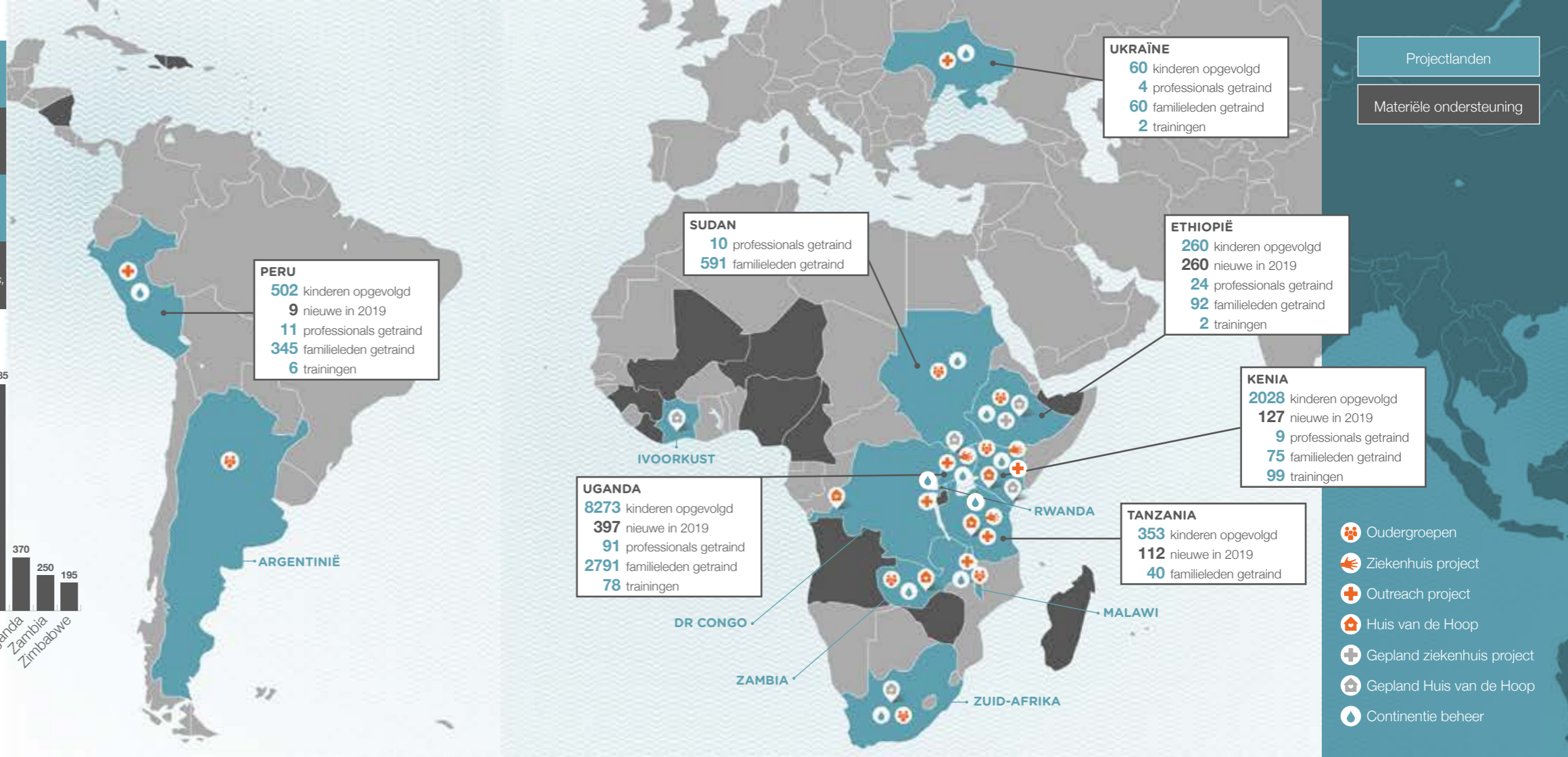
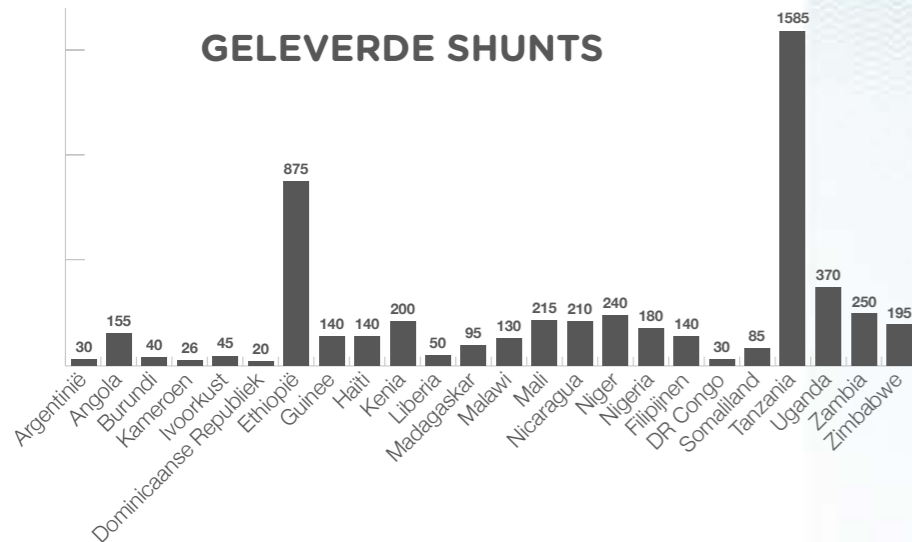
Wereldwijd is er **4500** gram **OXYBUTYNE** geleverd

Wereldwijd zijn er **5246** **CHIRURGISCHE ITEMS** (*shunts, drains, externe reservoirs, ...*) geleverd

FILIPIJNEN

GELEVERDE SHUNTS

SCHATTIGE KINDJES IN MISERIE

Het waren mentaal erg vermoeiende dagen door de vele indrukken van kleine kinderen met ernstige handicaps, van betrokken moeders en van moedige hulpverleners in een prachtig land waar de beperkte mogelijkheden soms erg machteloos kunnen maken.

Om niet te vervallen in kritiekloze reddersfantasieën is af en toe een beetje afstand nodig. Hoe kunnen we rationeel blijven nadenken bij de blik van schattige kindjes in miserie? Hoe kunnen we gevoelig en menselijk blijven in de wereld van complexe internationale belangen?

We nemen een dag rust. Ik zet mij onder een grote boom en lees een dik boek. Goede literatuur kan de wereld vatten op een manier die in wetenschappelijke teksten niet mogelijk is. De subjectiviteit van de mens komt er meer tot zijn recht dan in statistische analyses die natuurlijk ook nodig zijn om een oordeel te vormen. Ik laat mijn studenten in de psychotherapie daarom altijd ook een roman lezen.

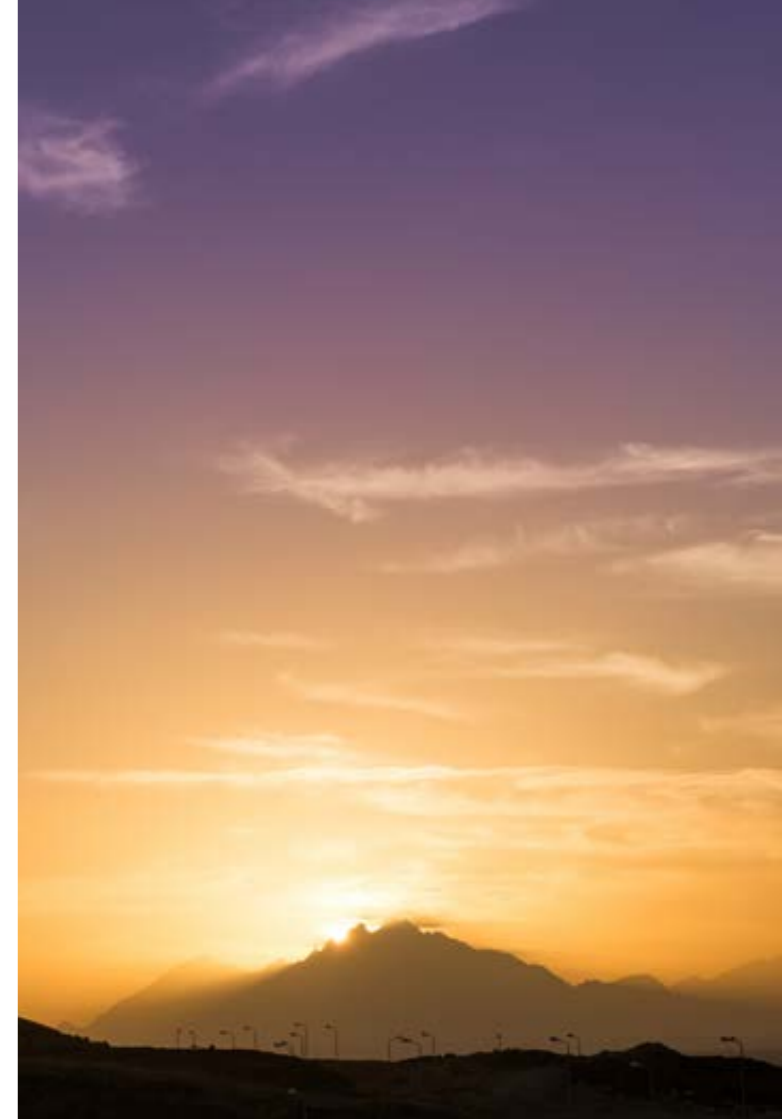

Zelf lees ik *Ongeduld* van Stefan Zweig, een van de grootste Duitstalige schrijvers van de eerste helft van de twintigste eeuw. Het toeval wil dat het boek gaat over een ingewikkelde relatie van een jonge man tegenover een zwaar verlamde vrouw. Zijn meesterlijke analyse van medelijden doet mij nadenken over nut en nadeel van hulpverlening, zowel in deze verre landen als in mijn eigen praktijk. Wat drijft ons eigenlijk hiertoe? Is dit nuttig en is nut wel een juiste parameter? Is sommige hulp niet contraproductief? Hoeveel afstand kunnen we bewaren zonder te vervallen in onverschilligheid? Hoeveel nabijheid kunnen we bereiken zonder ons geheel te verliezen? Wat is de zin van dit alles?

Hoeveel afstand kunnen we bewaren
zonder te vervallen in onverschilligheid?

Ik citeer Zweig letterlijk: *'Medelijden – mooi! Maar er zijn twee soorten medelijden. De ene, de zwakke en sentimentele soort, is eigenlijk niets anders dan het ongeduld van het hart om zich zo snel mogelijk te bevrijden van het pijnlijke gevoel dat je bekruipt bij de aanblik van de ellende van een ander, die vorm van medelijden die helemaal geen mede-lijden is maar louter instinctieve afweer van de eigen ziel tegen het lijden van een ander. En de andere soort, de enige die ertoe doet, is het onsentimentele maar vruchtbare medelijden, dat welbewust is en vastbesloten geduldig en meeduldig alles tot het uiterste en zelfs nog verder doorstaat.'*

Deemoedig buig ik het hoofd voor deze woorden. De tropische zon zakt glorieus voorbij de horizon. Een vreemde vogel kwettert in de verte.

ALS JE OUDERS JE TIEN JAAR VOOR DE BUITENWERELD VERBERGEN

We bezoeken initiatieven die verspreid zijn over het hele land, waardoor we op heel diverse locaties slapen. Vandaag zijn we te gast in het Onsea House, een weelderige lodge met panoramisch zicht op de Mount Meru.

Axel is onze gastheer, een flamboyante Vlaming die hier meer dan tien jaar geleden is neergestreken. Hij spreekt Swahili met een onmiskenbaar Vlaams accent. In zijn moedertaal vertelt hij ons hoe hij hier als kok een zaak met straatkinderen heeft opgezet om Belgisch-Tanzaniaanse gerechten op tafel te toveren. Dit is dus de manier waarop sommige safaritoeristen het land leren kennen: wellness, luxe, heerlijke wijnen en gastronomische gerechten. Dit is een reis van contrasten.

Hier ontmoeten we Gertrude, een beeldschone jonge vrouw die haar ervaring wil delen over haar leven met spina bifida. Ze heeft zich voor de gelegenheid opgekleed. Dankzij de goede zorgen van een tante kon ze na de geboorte geopereerd worden, maar daarna leefde ze tien jaar verborgen in haar huis. Haar vader was beschaamd voor haar handicap, ze kon niet lopen, en zelfs de buren wisten niet dat er een kind in huis was.

Vanaf haar tiende, na de scheiding van haar ouders, mocht ze buitenkomen. Door intensieve revalidatie leerde ze vrij goed lopen. Ze ging vanaf dan ook naar school. Ze bleek een goede leerling te zijn die vastberaden was om haar leven vorm te geven, ondanks de moeilijke omstandigheden. Dat blijft nog altijd zeer moeilijk. Haar vader is teruggekeerd en blijkt erg ziek te zijn, waardoor er geen geld meer is voor haar studies. Ze studeert maatschappelijk werk en wil later haar ervaring gebruiken om andere mensen bij te staan.

Momenteel zit ze vast, omdat ze het examengeld niet kan betalen.

Ik sta op het punt mijn persoonlijke budget aan te spreken, tot ik beseft dat dat niet de beste manier is om hulp te bieden. Pierre Mertens, de directeur van Child-Help, weet dat wel. Een betere optie zou zijn om Gertrude via Child-Help in te schakelen in de zaak. Zo kan zij bijvoorbeeld halftijds werken voor de organisatie en haar studies zelf betalen.

Gertrude krijgt perspectief op een gepaste job, zoals ze altijd gedroomd heeft. Dit is wat hulpverlening zou moeten doen: mensen hun eigen krachten laten aanwenden, opdat ze hun leven zelf weer in handen kunnen nemen.

We eten 's avonds op het terras met zicht op de heuvels. De jongens van Axel bedienen ons met terechte trots.

Geloven in mensen kan het verschil maken.

DE WONDEREN ZIJN HET DORP NOG NIET UIT

Tussen de meer formele bezoeken aan ziekenhuizen, gezondheidscentra en beleidsorganen door proberen we tijd te maken voor gewone mensen. Het maakt deze reis bijzonder.

Een van de meest opmerkelijke figuren is Hans (sommige namen zijn echo's van het Duitse koloniale verleden). De zoektocht naar zijn huis is een heel avontuur. Via onmogelijke wegen rijden we verloren in het stoffige binnenland. Deze plaatsen zijn niet terug te vinden op Google Maps, er is hier dan ook geen enkele toerist te bekennen.

Uiteindelijk spreken we af op het dorpsplein, waar de man een kleine winkel uitbaat. Hij komt aangereden in zijn rolstoel met een snelheid waarmee hij Marc Herremans in de sprint zou kunnen kloppen. De goedlachse man vertelt graag zijn verhaal.

‘Hij heeft het allemaal zelf gedaan’,
zeggen de ouders met ingehouden trots.

Hans is 39 jaar oud en heeft spina bifida. Zijn ouders dachten dat hij vlug na zijn geboorte zou sterven. Maar hij bleef als bij wonder leven en kon op tijd de nodige medische zorgen krijgen. Zijn beide ouders geloofden in zijn mogelijkheden, zodat hij een opleiding tot schoenmaker kon volgen. Hij bleek een handige man te zijn die mede door zijn goede sociale vaardigheden een respectvolle plaats kon veroveren in de gemeenschap. Hij leerde een vrouw kennen en is nu vader van een flinke zoon van drie jaar.

De hele familie poseert trots voor de foto. Ze zijn het bewijs dat een liefdevolle omkadering noodzakelijk is voor de toekomst van een kind. Een hechte band, vertrouwen en een fundamenteel geloof in de toekomst blijken uitzichtloze situaties soms recht te trekken. Deze veilige hechting vormt een duurzame voedingsbodem waarop een leven zich kan ontwikkelen. ‘Hij heeft het allemaal zelf gedaan’, zeggen de ouders met ingehouden trots. ‘Ik zie de handicap al lang niet meer’, zegt de echtgenote bedachtzaam. Het zoontje zit kirrend op de schoot van zijn papa. Ook voor de volgende generatie liggen de kaarten goed.

De liefde tussen mensen kan krachtiger zijn dan noodlottige tegenslagen, een gegeven dat voor onze cultuur evengoed geldt. Wonderen komen niet uit de hemel vallen, ze gebeuren in het hart van goede mensen.

EEN SOLIDAIR NETWERK

De lange rondreis brengt ons in Zanzibar, het legendarische eiland met mythische uitstraling. De sfeer is heel anders dan in het Tanzaniaanse binnenland.

Hier heerst het toerisme van de eindeloze witte stranden, waardoor het een uiterst romantische reisbestemming is. Maar de geschiedenis ervan is beladen, als cruciale doorgangplaats van de slavenhandel en als decor van een eeuwenlange strijd tussen verschillende overheersers. De stad Stone Town ademt die historische sfeer, met haar prachtige gebouwen waarin Portugese, Indiase en Britse invloeden terug te vinden zijn. Toch valt de Arabische invloed het meest op. Behoudens de toeristen zijn de vrouwen hier gesluierd en de scholen streng islamitisch.

Zoals gepland bezoeken wij het belangrijkste ziekenhuis. Tot mijn verwondering beschikt het over de modernste technische uitrusting, dankzij gulle sponsors uit onder andere Spanje en de Verenigde Staten. Cubaanse artsen maken een belangrijk deel uit van de medische staf. De enthousiaste verpleegkundigen zien er in hun smetteloos witte gewaden en dito hoofddoeken uit als de zusters die ik mij herinner uit mijn kinderjaren, in het ziekenhuis waar mijn vader werkte.

Op de dienst neurochirurgie ligt een klein kind met een groot waterhoofd in een spastische houding. Het is een palliatieve situatie, het kind gaat zeker sterven. De moeder zit er de hele tijd bij. Ik vraag voorzichtig hoe ze zich voelt. Ze antwoordt zonder veel aarzeling op mijn vragen. Ze voelt zich erg gesteund door de andere moeders in de kamer, ze vormen samen een soort solidair netwerk dat ongewoon krachtig werkt. Ook God is hier erg aanwezig. Hij heeft het zo gewild, de mens aanvaardt zijn wil.

Het is een palliatieve situatie, het kind gaat zeker sterven. De moeder zit er de hele tijd bij.

Op mijn vragen aan de artsen naar mogelijkheden van palliatieve sedatie krijg ik weinig antwoorden, die manier van werken is hier niet aan de orde.

Het beeld van het kind laat mij niet los. Er is geen alcohol in ons hotel. Ik zit met mijn geliefde in het zand en luister naar het eeuwige ruisen van de oceaan.

DAGELIJKS BROOD MET EEN EXTRAATJE

Dar es Salaam is de belangrijkste stad van Tanzania. Het is een snel groeiende metropool met reusachtige flatgebouwen waar ondernemers, bankiers en expats hun kantoren betrekken.

Miljoenen mensen krioelen er door de straten in een kleurrijke mix. Zakenlui in driedelig pak, vrouwen in boerka, Masai-herders in traditionele kledij, jongeren in modieuze outfit, kinderen in schooluniform. Zoals op vele plaatsen in de derde wereld is de verstedelijking niet te stuiten. Jonge mensen trekken massaal weg uit het arme platteland waar ze geen toekomst zien. Dat brengt enorme uitdagingen met zich mee voor het beleid. De contrasten tussen arm en rijk zijn enorm.

Vandaag bezoeken we hier een van de belangrijkste ondernemingen van het land, een groot concern van graanmaalders. De link met Child-Help behoeft wat uitleg. Spina bifida is een aandoening die ontstaat in de eerste periode van de zwangerschap, bij de vorming van het zenuwstelsel. In deze periode speelt foliumzuur een belangrijke rol. In onze streken wordt dat in de regel als supplement voorgeschreven aan vrouwen die zwanger willen worden. In de meeste ontwikkelingslanden is dat niet het geval.

Bovendien is de dagelijkse voeding vaak eenzijdig en beperkt. Daardoor is het risico op een handicap significant hoger. Een van de manieren om preventief op te treden, is het basisvoedsel te verrijken. Brood wordt meer en meer dagelijks gebruikt door de stedelijke bevolking. Foliumzuur toevoegen aan meel vormt dus een interessante manier om grote groepen te bereiken.

We worden met alle eergaranten ontvangen in de imposante kantoren van een van de rijkste industriëlen van Afrika. We krijgen uitgebreid informatie over het productieproces. Elke dag worden duizenden tonnen graan gemalen, enorme vrachtwagens rijden voortdurend af en aan. De stichter begon in de jaren zestig als een arme aardappelverkoper, zijn firma heeft nu een jaaromzet van meer dan 800 miljoen dollar. Ik vind de rondleiding in de hypermoderne fabriek grappig en verwarrend tegelijk. Ik denk dat koning Filip en zijn gevolg vaak zo rondgeleid worden. Belangrijk is dat de firma het toevoegen van foliumzuur ingeschreven heeft in zijn missie. De grote baas is zijn achtergrond niet vergeten.

's Avonds zijn we te gast bij de moeder en de tante van onze gids. Dankzij die wonderlijke man en zijn echtgenote kwamen wij op onvindbare plaatsen. Zij regelden, vertaalden, onderhandelden en organiseerden alles voor ons met een onvermoeibare energie en efficiëntie die elke karikatuur van Afrika op haar kop zet. We staan uren in de file om de verre buitenwijken te bereiken. De twee vrouwen ontvangen ons met koninklijke allure, met een combinatie van waardigheid en eenvoud waar geen enkele firma tegenop kan.

BRAINDRAIN

Dit is een reis met veel bijzondere ervaringen. Het was al ongeveer 35 jaar geleden, tijdens de keuzestage neurochirurgie van mijn medische opleiding, dat ik nog eens in vol ornaat in een operatiekamer stond.

De aanleiding was een bezoek aan het MOI-ziekenhuis waar dokter Shabani zich heeft gespecialiseerd in het behandelen van kinderen met hydrocefalie. Juist vandaag is er een conferentie met deelnemers uit de hele wereld. Ik spreek met een Amerikaanse neurochirurg van Columbia University die mij uitlegt dat men hier de meeste ervaring heeft, met meer dan 800 ingrepen per jaar. Het endoscopische toestel en de shunts – een kunstmatige verbinding in het lichaam, bijvoorbeeld om hersenvocht af te voeren – zijn geleverd door Child-Help. Daardoor spreekt iedereen hier directeur Pierre Mertens aan als 'Mister Shunt'.

We volgen de ingreep ter plaatse. De techniek die mede hier ontwikkeld is, blijkt een referentie, ook in de meest geavanceerde westerse ziekenhuizen.

NIEUWJAARSRECEPTIE

Soms kunnen ervaringen uit ontwikkelingslanden ook het beleid bij ons beïnvloeden. Uitgebreid onderzoek toonde dat goedkope Indiase shunts, die gebruikt werden in Afrika, tot even goede resultaten kunnen leiden dan de 25 keer duurdere Amerikaanse exemplaren. Maar om die kennis wetenschappelijk te onderbouwen, is onderzoek nodig, waarvoor amper

financiering bestaat. Ambitieuze artsen worden aangetrokken tot centra met meer mogelijkheden, in Zuid-Afrika of de Verenigde Staten. Het is een braindrain, ditmaal zonder shunt.

Drukke dag vandaag, we ontmoeten directies, maatschappelijk werkers, oudergroepen, overheidsdiensten. Ik schud meer handen dan tijdens een nieuwjaarsreceptie. Overal heerst een sfeer van enthousiasme over wat de voorbije twintig jaar is opgebouwd. Dit is een openbaar ziekenhuis waar kinderen tot vijf jaar gratis kunnen geholpen worden. De overheid investeert veel, het portret van de president hangt in zowat elke kamer.

STEUN UIT CHINA

Met dokter Shabani spreek ik meer over de toekomst van het land dan over chirurgische technieken. Hij legt uit dat de president met harde hand de corruptie tracht in te dijken en investeert in nieuwe wegen en openbare werken. Er is veel buitenlandse steun, de laatste tijd vaak uit China. Het blijft een erg moeilijke oefening om niet in de val te lopen van neokolonisering, waarbij afhankelijkheid en ongelijkheid in stand

wordt gehouden. Alleen door ieders eigen krachten te versterken, met wederzijds respect voor verschil, en met geduld en vertrouwen kan er in de goede richting gewerkt worden.

In afwachting van mijn terugkeer naar Nederland probeer ik te bedenken wat nu het meest essentiële was, in deze vermoeiende veelheid van indrukken. Ik kom terecht bij Ongeduld van Stefan Zweig, het boek dat ik deze reis las. Fundamentele zaken overstijgen tijd en plaats, zegt hij: **'Pas als je weet dat je ook voor anderen iets betekent, voel je de zin en het doel van je eigen bestaan.'**

COLOFON

Financieel verslag wordt u op simpele
aanvraag per email opgezonden:

info@child-help.nl

Inleiding

Teije Dijk

Tekst

Dirk De Wachter

Lay-out

Bert Dombrecht

Foto's

Child-Help

Verantwoordelijke uitgever

Teije Dijk

Coördinatie

Anke Leblicq en Eric Holdtgrefe

WWW.CHILD-HELP.NL

Stichting Child-Help, Postbus 40, 2130 AA Hoofddorp

WWW.CHILD-HELP.NL